

Izobraževanje na daljavo – izkušnje za prihodnost?

dr. Vinko Logaj, direktor ZRSS

(25.30–41.29)

Na nek način sem si postavil za to današnje izvajanje dve vprašanji in naslov – *Izobraževanje na daljavo in teorija v času koronavirusa*. Torej tisto, kar želim danes poudariti za nazaj in nekaj izhodišč tudi za naprej, s čimer smo bili soočeni. Da ugotovimo, na katerih predpostavkah je potrebno s strani ZRSS pripraviti podporo za izobraževanja na daljavo – na nivoju sistema, na nivoju šol in na nivoju učiteljev. Ali lahko rečemo, da je šlo v tem primeru za poskus in hkrati preizkus šolskega sistema in kakšne so iz tega pozitivne izkušnje. Prvo vodilo, usmeritev oz. vprašanje je, kako zagotoviti kontinuiteto vzgojno-izobraževalnega procesa v trenutku, ko so se šole zaprle in se praktično čez noč preselile na delo na daljavo. Tu bi želel izpostaviti nekaj temeljnih izhodišč, ki smo jih imeli pred seboj. Po eni strani so bila sprejeta s pozitivno kritiko, po drugi strani z negativno, v nekih primerih pa tudi kot temeljno izhodišče za organizacijo, implementacijo pa tudi evalvacijo izobraževanja na daljavo. Prvo moje izhodišče ja zasnova slovenskega šolskega sistema. Mislim, da tu ni možno prezreti, da temelji na skupnem vsebinskem okvirju, zlasti na področju obveznega programa. Tu govorim o centralizaciji, medtem ko na institucionalnem, organizacijskem in izvedbenem delu temelji na avtonomiji. Na drugi strani imamo relativno močno regulacijo in z njo neposredno povezano odgovornost zlasti ravnateljev na šolskem nivoju. Na osnovi tega se je zagotovo v šolskem sistemu v preteklosti vzpostavila kultura nekakšnih vzgojno-izobraževalnih organizacij in pa tudi kultura posameznikov – učiteljev kot tudi ravnateljev. Dejstvo je, da imamo v slovenskem šolskem sistemu zelo visoko izobraženo strukturo. V povprečju imamo 75 % ali več učiteljev, ki so zaključili drugo bolonjsko stopnjo; po podatkih za gimnazijsko izobraževanje je teh 96 %; za učitelje v tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju 72 %; v drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju pa približno 74 %. Torej, če pogledamo strukturo, v kateri smo po raziskavi OECD, imamo velik delež učiteljev z zelo bogatimi izkušnjami na področju vzgoje in izobraževanja. Verjetno drži, da postajata učenje in poučevanje rutina. Velik delež je tudi takih, ki so aktivni udeleženci nadaljnjega izobraževanja in usposabljanja na najrazličnejših področjih.

Tretje izhodišče je tehnološka opremljenost in usposobljenost strokovnega kadra za rabo IKT za namene vzgojno-izobraževalnega procesa. Kljub temu, da so v preteklosti potekale številne aktivnosti na to temo, so vse te aktivnosti dela na daljavo potekale ob rednem pouku. Odziv šol in ostalih institucij je bil na začetku krize izredno velik. Že v prvih dneh so stekla organizirana usposabljanja na daljavo, tako s strani Arnesa, ZRSS, Microsofta in drugih izvajalcev. Številne šole in posamezniki so se samoorganizirali. Ko govorimo o izobraževanju na daljavo z različnimi pristopi, ne gre prezreti heterogenosti šolske populacije in tehnoloških možnosti šolajoče mladine. Gledano po celotni vertikali gre za zelo različne možnosti učencev in dijakov tudi v dani situaciji; na eni strani zaradi socialno-ekonomskega statusa, na drugi strani pa tudi zaradi razmer, ki so nastale, ko so ostali doma tudi starši in ostali člani družine. Vsi so bili prisiljeni delovati na daljavo. Hkrati gre tudi pri srednješolski

mladini za relativno samostojnost obvladovanja in rabe same tehnologije in pa relativno veliko samostojnost pri delu pri osnovnošolski populaciji, zlasti v prvi in drugi triadi je pomembna pomoč in podpora staršev.

Nezanemarljivo je dejstvo, da je prišlo do situacije, ko so naenkrat vsi učitelji in učenci ostali doma. To pomeni, da je bila komunikacija možna le na daljavo. Potrebno je bilo vzpostaviti neko obliko izobraževanja, s kakršno nismo imeli nobenih izkušenj, ne v slovenskem prostoru niti v širšem prostoru ne. Tu gre tudi za določene psihološke momente – tesnobo, ki je predstavljena kot nenadna negotova situacija in popolna sprememba samega načina življenja, ne zgolj v relaciji do izobraževanja. Tu se nam je zdela pomembna pozitivna naravnost, jasne usmeritve, razumevajoč odnos do vseh okoliščin in ciljno stanje v šolskem letu, da šolsko leto zaključimo do načrtovanega datuma. Kar smo takoj tudi pogledali znotraj zmožnosti vzpostavitve aktivnosti na zavodu, je bilo stališče, da povabimo učitelje v spletne učilnice, na različne konference, vzpostavimo neposreden stik z njimi in podporo za posamezna področja. Lahko rečem, da se je od prb. 35.000 vseh strokovnih delavcev na področju vzgoje in izobraževanja odzvalo več kot 20.000 in udeležilo različnih oblik sodelovanja neposredno s svetovalci preko videokonferenčnega sistema; preko spletnih učilnic in z drugimi neposrednimi oblikami sodelovanja pa še približno 5.000.

Vprašanje, ki se tu pojavlja, je, kako zajeti celoto na ravni države. Ali je ta tretjina tista, ki ne sodeluje, ali je ta tretjina tista, ki sodeluje v nekih drugih oblikah. Poleg tega je verjetno, da imamo nek delež takšnih, ki se ne odzivajo pri sodelovanju z drugimi institucijami. Vse aktivnosti so tekle z namenom doseganja čim višje kvalitete in dostopnosti izobraževanja vsem učencem in dijakom pod čim bolj enakimi pogoji. Odpirala so se vprašanja preverjanja, vprašanja z vidika didaktičnih pristopov in upam si trditi, da imamo na tem delu še izredno velik izziv, da bo dosežen nekakšen nivo izobraževanja, ki ga ni potrebno še bistveno dvigniti.

Nekateri podatki kažejo, da je bilo premalo interaktivnega dela z učenci, da učitelji v določenih delih niso uspeli doseči višjih nivojev uspeha in da nam manjkajo še nekateri pristopi za izboljšanje podpore učencem in dijakom iz ranljivih skupin. Določene aktivnosti smo usklajevali z ravnatelji, predstavniki fakultet, ves čas pa tudi s predstavniki MIZŠ. Verjamem, da imamo v naslednjih mesecih še kar veliko skupnega dela in da moramo pripraviti rezervne scenarije in scenarij za 1. september.

Žagar: Ali se namerava glede na morebitno nadaljevanje izobraževanja na daljavo omogočiti učiteljem boljše izobraževanje s področja IKT?

Logaj: Sam sem prepričan, da je določene aktivnosti v mesecu juniju in avgustu potrebno nameniti tudi temu področju. ZRSŠ bo zagotovo ponudil nekaj takšnih vsebin, zagotovo pa bo potrebno širše sodelovanje. V tem trenutku pa nimam informacije, da bi to pripravljali MIZŠ v neki bolj strukturirani obliki.